

Ingen solskens historia

En granskning av arbetsvillkoren i turismbranschen

FAIR TRADE CENTER

Schyst resande är ett nätverk som belyser de sociala och ekonomiska baksidorna av resandet. Vi tror att resenäringen kan bli en kraft för utveckling i många fattiga länder men bara om vi förändrar vårt sätt att resa.

www.schystresande.se

Schyst resande 2012

Text och foto: Malin Kjellqvist, Fair Trade Center. Grafisk design: Ellinor Algin

Denna rapport har finansierats med stöd från Sida, som dock ej medverkat vid utformningen och inte tar ställning till skriftens innehåll.

Vi reser mer än någonsin

Rese- och turismsektorn är en av världens största branscher och står för nio procent av världens BNP. Det beräknas att 260 miljoner människor får sin försörjning från turismen direkt eller indirekt, varav 100 miljoner arbetar inom den globala turismnäringen.

Några av dessa människor får du möta i rapporten "Ingen solskenshistoria - En granskning av arbetsvillkoren i turismbranschen i Thailand och Turkiet". Servitören som serverar dig drinkar på hotellets strandbar, städerskan som bäddar din säng och trädgårdsmästaren som ser till att gräset alltid är grönt utanför din bungalow. I denna rapport berättar de om sin arbetssituation och lyfter även fram turismens baksidor.

Fair Trade Center har genomfört intervjuer med 83 arbetare från totalt 37 olika hotell och från några underleverantörer. Majoriteten av hotellen används av charterarrangörerna Apollo, Fritidsresor och/eller Ving och ligger i Alanya, Phuket och Khao Lak.

Vi tittar också på hur Apollo, Fritidsresor och Ving arbetar med socialt ansvar. Hur agerar de svenska reseföretagen för att ta sitt ansvar för arbetsvillkoren på hotellen lokalt?

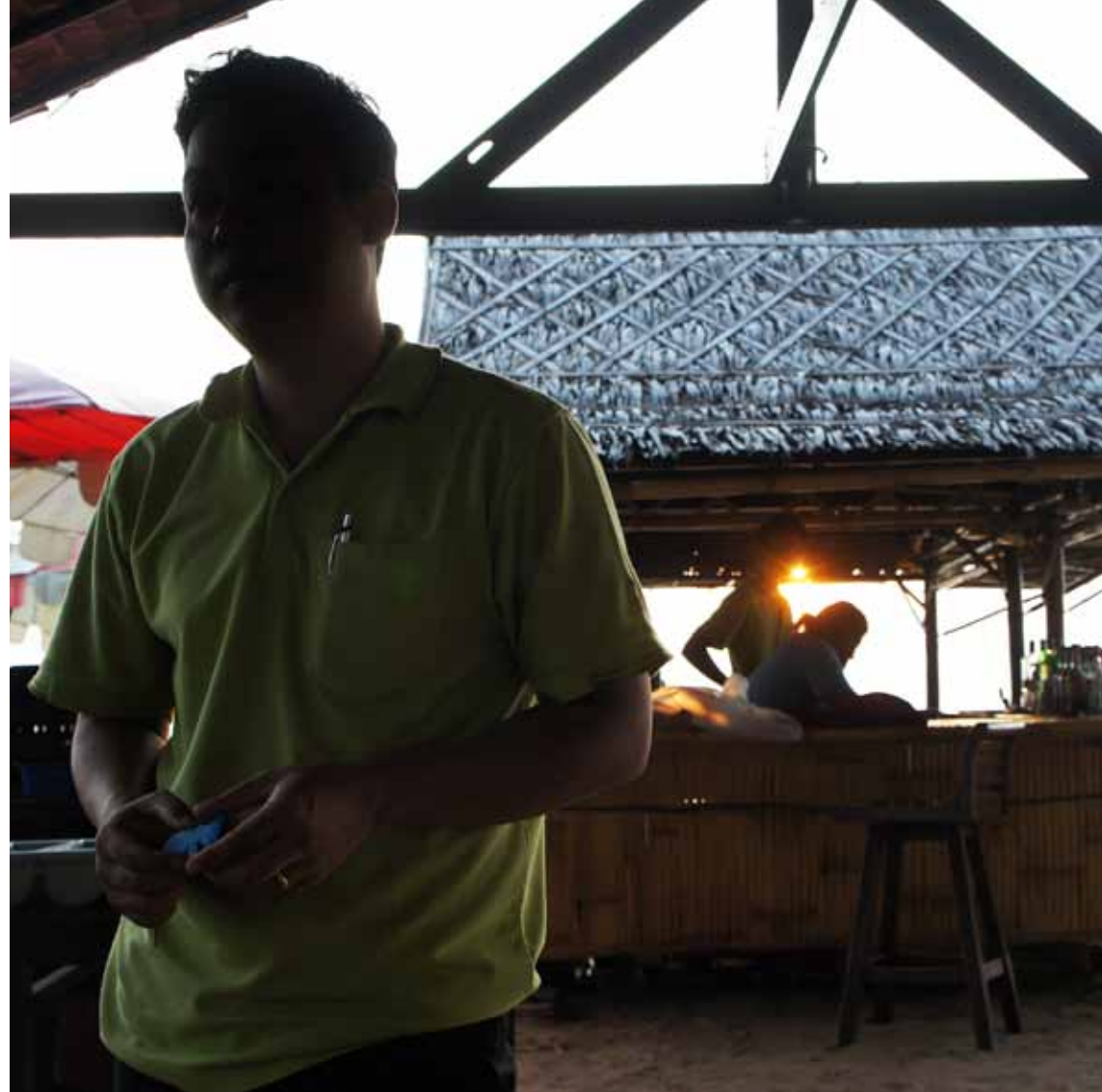
Burmesiska migrantarbetare diskrimineras i Thailand

Inom turismsektorn i Thailand arbetar många burmesiska migrantarbetare. De får ofta lågbetalda jobb som diskare, trädgårdsmästare eller städerska på hotellen. Burmeserna har även sämre arbetsvillkor.

- Jag känner mig diskriminerad av chefen. Jag får tyngre uppgifter än mina thailändska kollegor. Jag tror att de tjänar 1 000-2 000 baht (230-260 kr) mer än mig, säger en servitör på ett Ving-hotell.

Var fjärde av de intervjuade migranterna arbetar illegalt i Thailand. På nio av tio undersökta hotell som Apollo, Ving eller Fritidsresor använder har inte alla arbetare anställningskontrakt. På åtta av tio granskade hotell finns arbetare som tjänar under minimilön. Den lägst betalda arbetaren i studien tjänar 30 kronor om dagen. De flesta burmeser har aldrig hört talas om en fackförening på arbetsplatsen där de jobbar.

På ett tvättereri som anlitas av hotell som Fritidsresor och Ving använder har allvarliga missförhållanden uppdagats. Tvångsarbete, barnarbete och hot mot anställda förekommer, enligt migrantarbetarna. Det är ett exempel på att charterarrangörerna inte ställer etiska krav på sina underleverantörer.

Löner som inte går att leva på i Turkiet

Även i Turkiet finns stora problem på hotellen med undermåliga arbetsvillkor, enligt intervjuer med 26 hotellarbetare från tio olika hotell (varav nio) används av Apollo, Fritidsresor eller Ving. Knappt hälften av arbetarna har ett skriftligt anställningskontrakt, 65 procent av arbetarna jobbar övertid varje dag och några arbetar så mycket som 17 timmar per dag. På sju av tio granskade hotell förekommer olaglig övertid och på åtta av hotellen får inte arbetarna övertidsersättning enligt lagen. Alla anställda tjänar motsvarande minimilönen eller något mer, men hela 73 procent menar att minimilönen inte räcker för att leva på. Enligt studien känner sig en tredjedel av hotellarbetarna på åtta av tio hotell inte fria att gå med i en fackförening och är även rädda för repressalier från arbetsgivaren om de skulle bli fackliga medlemmar.

- Du måste jobba hela tiden. Jobba, jobba, jobba, inget annat. Turismbranschen är inte bra för dig. Men vi måste jobba för att kunna försörja oss, säger en servitör på ett hotell som Fritidsresor använder.

Ett bättre exempel

Det finns hotell där situationen är betydligt bättre än vad arbetarna har beskrivit i exemplen ovan. Maritim Hotel Club Alantur i Alanya är ett sådant exempel. Det är ett stort all inclusive-hotell dit resenärer från hela Europa kommer. Hotellet används av Apollo och Fritidsresor. Nästan all mat och dryck köps in lokalt av hotellet.

De drygt 200 anställda jobbar i tre skift om 7,5 timmar och har 30 minuters rast. Arbetarna har en ledig dag i veckan och arbetsgivaren står för mat, transport till och från arbetet och andra förmåner. Föräldraledighet och andra lagliga rättigheter efterlevs. Majoriteten av de anställda är säsongsarbetare och får då minst sex månaders garanti till arbete under året.

De intervjuade från hotellet tjänar mellan 900-1 200 lira (3 550-4 730 kr). Det är en hög lön om man jämför med andra hotellarbetare i Turkiet, som sällan tjänar mer än minimilönen på ca 3 000 kr. Enligt en facklig representant på hotellet finns en lång tradition av facklig organisering bland de anställda ända sedan 1970-talet. Kollektivavtal har slutits med arbetsgivaren och det uppdateras vartannat år.

-De flesta jag känner skulle vilja jobba här, jag skattar mig lycklig som gör det, säger en anställd.

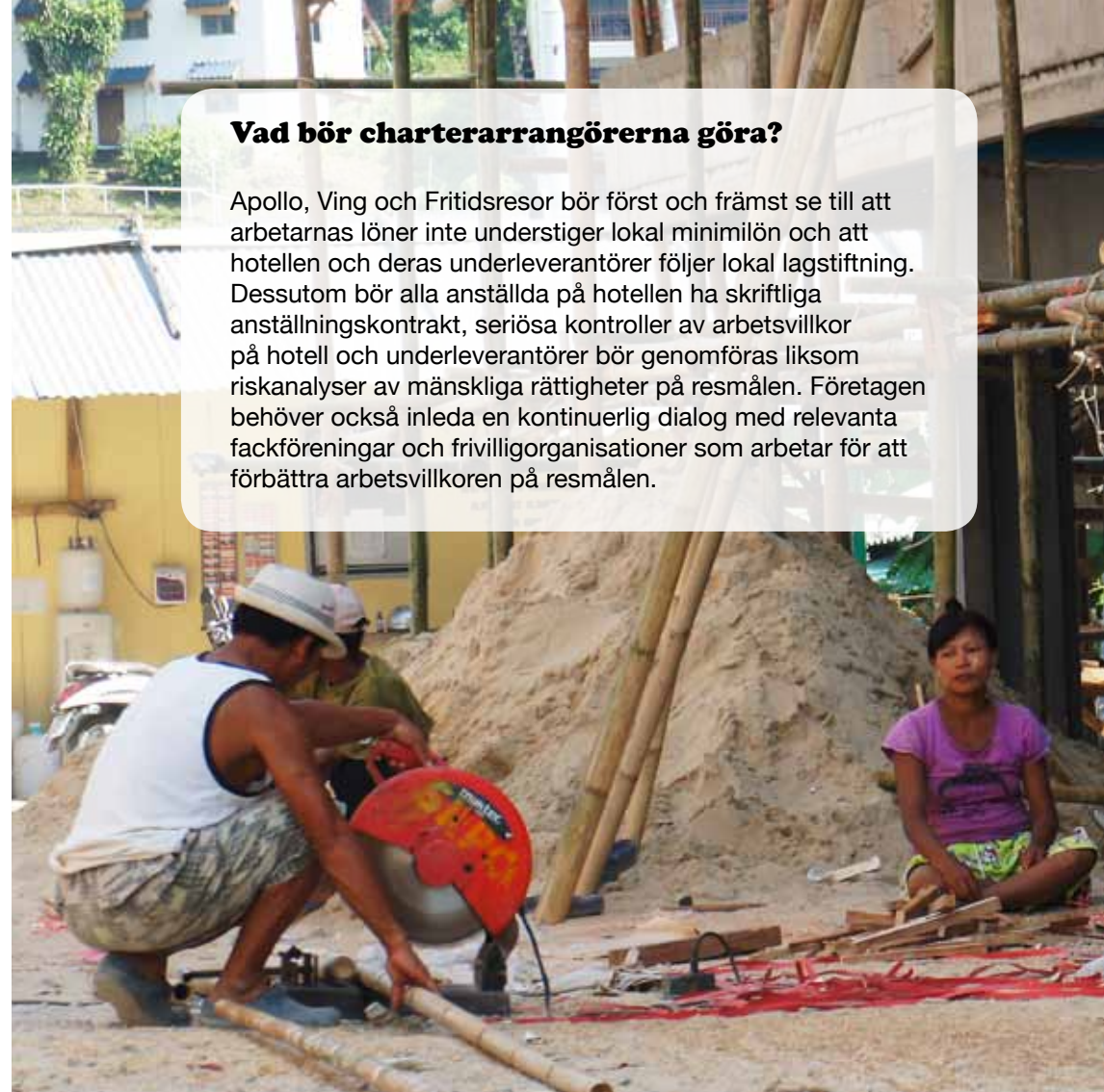
Vad gör företagen?

2008 gjorde Fair Trade Center och Swedwatch, i samarbete med Schyst resande, en studie om turismens effekter i Thailand och Brasilien. Då lyftes bland annat de undermåliga arbetsvillkoren fram för de anställda på hotellen och byggarbetarna som byggde hotellen. Av de svenska charterarrangörerna Apollo, Fritidsresor och Ving hade då endast Apollo en uppförandekod och inget av företagen hade ett systematiskt arbete för att följa upp situationen på hotellen och hos deras leverantörer.

Sedan 2008 har charterföretagens etiska arbete förbättrats. Apollo, Fritidsresor och Ving har nu alla etiska riktlinjer och följer upp dessa genom kontroller. Trots detta finns mycket kvar att göra! De undermåliga arbetsvillkoren på hotellen och deras underleverantörer bryter i många fall mot lokal lagstiftning och företagens egna etiska riktlinjer. Företagens kontrollsystem är undermåligt och de tar otillräckligt ansvar för mänskliga rättigheter i leverantörskedjan.

Vad bör charterarrangörerna göra?

Apollo, Ving och Fritidsresor bör först och främst se till att arbetarnas löner inte understiger lokal minimilön och att hotellen och deras underleverantörer följer lokal lagstiftning. Dessutom bör alla anställda på hotellen ha skriftliga anställningskontrakt, seriösa kontroller av arbetsvillkor på hotell och underleverantörer bör genomföras liksom riskanalyser av mänskliga rättigheter på resmålen. Företagen behöver också inleda en kontinuerlig dialog med relevanta fackföreningar och frivilligorganisationer som arbetar för att förbättra arbetsvillkoren på resmålen.

Vad kan du göra?

- ✓ Ställ frågor om t.ex. arbetsvillkor och miljöarbete på hotellen till din researrangör eller resebyrå när du bokar din resa. **Skicka gärna in påverkansvykortet i slutet av broschyren!**
- ✓ Gynna den lokala ekonomin genom att köpa lokalproducerat, välja den lokalägda restaurangen och det lokalägda hotellet, dykcentret, etc.
- ✓ Flyg lite mer sällan. Flygindustrin står för fem procent av den totala uppvärmningen. Att vara en medveten flygresenär är ett första steg till en bättre miljö.
- ✓ Var sparsam med el och vatten! Energi är en lyxvara och det råder svår vattenbrist i många länder.
- ✓ Visa respekt för boende och anställda på resmålet! Ta hänsyn till lokal kultur och värderingar och hur ditt beteende påverkar lokalbefolkningen.
- ✓ Var uppmärksam och agera mot barnsexturism! Gå till den lokala polisen eller anmäl via Ecpats hotline: www.ecpatshotline.se
- ✓ När du kommit hem, berätta för andra hur du gjorde för att resa schyst, och uppmana dem att göra detsamma!

För fler tips, mer information och rapporter se:
www.schystresande.se

Hur kan vi resa mer hållbart?

Den här skriften bygger på rapporten ”Ingen solskenshistoria - En granskning av arbetsvillkoren i turismbranschen i Thailand och Turkiet”, utgiven i oktober 2012 av Schyst resande och framtagen av Fair Trade Center. Vill du läsa rapporten i dess helhet? Ladda ner den från www.schystresande.se.

Nätverket Schyst resande arbetar för en hållbar turism som ska bidra till bra arbetsvillkor, livskvalitet och till att stärka den lokala ekonomin i utvecklingsländer. I nätverket ingår Ecpat, Fair Trade Center, Hotell- och restaurangfacket, IOGT-NTO-rörelsen, Svenska kyrkan, Svenska Kyrkans Unga och Unionen.

www.schystresande.se

Fair Trade Center är en ideell förening som granskar och för dialog med svenska företag om deras miljömässiga och sociala ansvarstagande.

www.fairtradecenter.se

FAIR TRADE CENTER

Hej Apollo!

Jag älskar att resa och upptäcka nya delar av världen. För mig är det självklart att de anställda på hotellen ska ha bra arbetsvillkor.

Jag vet att så inte alltid är fallet. Enligt en rapport från Schyst resande 2012 finns stora problem på hotell som ni använder i Thailand och Turkiet och hos deras leverantörer. Det gäller bland annat låga löner, avsaknad av skriftliga anställningskontrakt och diskriminering av anställda.

Jag är kund hos er och tycker att det är viktigt att de mänskliga rättigheterna i arbetslivet respekteras och vill nu veta mer om hur ni arbetar med dessa frågor.

Hälsningar

.....

E-post

.....

Apollo
Box 45439
104 31 Stockholm

FAIR TRADE CENTER

Hej Fritidsresor!

Jag älskar att resa och upptäcka nya delar av världen. För mig är det självklart att de anställda på hotellen ska ha bra arbetsvillkor.

Jag vet att så inte alltid är fallet. Enligt en rapport från Schyst resande 2012 finns stora problem på hotell som ni använder i Thailand och Turkiet och hos deras leverantörer. Det gäller bland annat låga löner, avsaknad av skriftliga anställningskontrakt och diskriminering av anställda.

Jag är kund hos er och tycker att det är viktigt att de mänskliga rättigheterna i arbetslivet respekteras och vill nu veta mer om hur ni arbetar med dessa frågor.

Hälsningar

.....

E-post

.....

Fritidsresor AB
Söder Mälarstrand 27
118 25 Stockholm

FAIR TRADE CENTER

Hej Ving!

Jag älskar att resa och upptäcka nya delar av världen. För mig är det självklart att de anställda på hotellen ska ha bra arbetsvillkor.

Jag vet att så inte alltid är fallet. Enligt en rapport från Schyst resande 2012 finns stora problem på hotell som ni använder i Thailand och Turkiet och hos deras leverantörer. Det gäller bland annat låga löner, avsaknad av skriftliga anställningskontrakt och diskriminering av anställda.

Jag är kund hos er och tycker att det är viktigt att de mänskliga rättigheterna i arbetslivet respekteras och vill nu veta mer om hur ni arbetar med dessa frågor.

Hälsningar

.....

E-post

.....

Ving Sverige AB
Rålambsvägen 17
112 59 Stockholm

FAIR TRADE CENTER

